

Helsingissä 20.5.2025

**Lausunto sivistysvaliokunnalle HE 31/2025 vp Hallituksen esityksestä eduskunnalle
opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi
lainsäädännöksi**

Suomen Teatterit ry:n lausunto koskee opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevasta lainsäädännöstä vain ehdotetun Taide- ja kulttuuriviraston osuutta, joka yhdistäisi nykyisen Taiteen edistämiskeskuksen ja Kansallisen audiovisuaalisen instituutin toiminnot.

Säästöt eivät ole mielekäs lähtökohta uudistukselle

Hallituksen esityksessä todetaan, että laajan virastouudistuksen ja siihen liittyvien lainsäädäntömuutosten lähtökohtana on toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset ja keskeisenä syynä myös talouden rakenteellinen kestävyysvaje, joka pakottaa valtion hakemaan poikkeuksellisen suuria säästöjä.

Suomen Teatterit ry on kyseenalaistanut jo aiemmassa lausunnossaan säästöt perusteena näin mittavalle uudistukselle. Taide- ja kulttuuriviraston osalta on edelleen epäselvää, syntyykö yhdistämisestä lainkaan suoria säästöjä, tehtävien ja toimintojen säilyessä pääosin nykyisellään.

Taiteen ja kulttuurin rahoitus on jo nyt pirstaleista ja liian niukkaa toimialan laajuuteen ja vaikuttavuuteen nähden. Taide- ja kulttuurialaan ja erityisesti alan järjestöihin kohdistuneet leikkaukset vuonna 2025 heikentävät yhä entisestään taiteen ja kulttuurin tukirakenteita, tietopohjaa ja kehittämismahdollisuuksia. Samaan aikaan toteutettava merkittävä virastouudistus saattaa osaltaan aiheuttaa epäselvyyttä alan rahanjaossa ja strategisessa kehittämisessä, sekä syventää alan yleistä ahdinkoa.

Lausuntopalaute otettu huomioon, taiteen vapaus kirjattu paremmin

Suomen Teatterit ry haluaa kiittää sitä, miten hallituksen esitystä on tarkennettu alkuvuodesta annetun laajan lausuntopalautteen perusteella. Toisin kuin tammikuussa lausunnoille annetussa luonnoksessa, Taide- ja kulttuurivirastoa koskevan lain perusteluissa on nyt paremmin huomioitu taiteen autonomia ja taiteen vertaisarvioinnin turvaaminen.

Suomen Teatterit ry pitää hyvänä, että lain perusteluissa on avattu vertaisarvioinnin järjestämistä ja suunniteltua asiantuntijapankkia. Lisäksi on tärkeää, että perusteluissa on erikseen mainittu taiteen rahoitukseen keskeinen arm's length -periaate, jonka turvaa rahoituksen ja poliittisen ohjauksen välistä etäisyyttä.

Taiteen ja taiteilijoiden vapautta on uhattu Euroopassa viime vuosina useissa maissa, ja jopa EU-maista on esimerkkejä, miten voimakas poliittinen ohjaus on vaikuttanut merkittävästi taitelijoiden

rahoitusasemaan ja taiteen sisältöihin. On hyvä, että taiteen rahoitukseen liittyvää lainsäädäntöä uudistaessa vertaisarvioinnin ja arm's length -periaatteen kaltaisista keskeisistä varmuusmekanismeista pidetään Suomessa huolta.

Vertaisarvioinnin toimintatavat ja uudistus kokonaisuudessaan vaatii seurantaa

Suomen Teatterit ry katsoo, että aiemmin annettu lausuntopalaute on otettu huomioon myös siltä osin, miten laissa säädetään Taide- ja kulttuurineuvoston kokoonpanosta, nimittämisestä ja asiantuntijatahojen kuulemisesta ennen nimittämistä. Lain perustelut ovat nyt tarkemmat ja enemmän linjassa taide- ja kulttuurialan laajan lausuntopalautteen kanssa siitä, miten Taide- ja kulttuurineuvoston asiantuntijuus ja toiminta jatkossa taataan.

Suomen Teatterit ry esittää kuitenkin huolensa koko virastouudistuksen hyvin nopealla aikataululla tehtävästä toimeenpanosta. Uudistuksen kireä aikataulu voi olla riski virastojen toimintojen hyvälle käynnistymiselle ja toisaalta apurahoja ja avustuksia hakevien ymmärrykselle avustusprosesseista ja niiden muutoksista. Virastouudistuksen yhteydessä tapahtuva taiteen vertaisarviointitoiminnan merkittävä uudistuminen vaatii selkeää viestintää, toteutuksen tarkkaa seurantaa ja edelleen avointa vuorovaikutusta taide- ja kulttuurialan kanssa, jotta uudistus toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla.

Suomen Teatterit ry toteaa lausuntonaan, että erityisesti Taide- ja kulttuurivirastoa koskevan uudistuksen osalta toivomme, että sivistysvaliokunta edellyttää uudistuksen arviointia viimeistään seuraavan hallituskauden aikana.

Suomen Teatterit ry:n puolesta,

Kaisa Paavolainen, toimitusjohtaja

kaisa.paavolainen@suomenteatterit.fi

p. 040-5180698

Suomen Teatterit ry (STEFI) on suomalaisen esittävän taiteen ammattiorganisaatioiden edunvalvonta- ja työnantajajärjestö, joka työskentelee jäsentensä toimintaedellytysten turvaamiseksi ja hyvän teatterin, tanssin ja sirkuksen tekemisen mahdollistamiseksi Suomessa.

www.suomenteatterit.fi